

**MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA,
PROSTORNOG UREĐENJA I GRADITELJSTVA**

NACRT

**PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU PROTOKOLA O STRATEŠKOJ
PROCJENI OKOLIŠA UZ KONVENCIJU O PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ
PREKO DRŽAVNIH GRANICA S KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA**

Zagreb, lipanj 2009.

PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU PROTOKOLA O STRATEŠKOJ PROCJENI OKOLIŠA UZ KONVENCIJU O PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ PREKO DRŽAVNIH GRANICA

I. Ustavna osnova za donošenje Protokola

Ustavna osnova za donošenje Zakona o potvrđivanju Protokola o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (u daljnjem tekstu: Protokol) sadržana je u članku 139. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“ br. 41/01-pročišćeni tekst, 55/01-ispravak).

II. Ocjena stanja i cilj koji se želi postići donošenjem Zakona

Konvencija o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica usvojena je u Espoou 1991. s ciljem da se odredi obveza stranaka da procijene utjecaj na okoliš različitih zahvata u ranoj fazi njihova izvođenja. Ova Konvencija potvrđuje potrebu da se osigura okolišno prihvatljiv i održivi razvitak te unaprijedi međunarodna suradnja u procjeni utjecaja na okoliš, posebice preko državnih granica u svrhu izgradnje planske politike te sprječavanja, ublažavanja i praćenja značajnih utjecaja na okoliš općenito i preko državnih granica. Konvencija je stupila na snagu 10. rujna 1997. godine. Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske potvrdio je Konvenciju na svojoj sjednici 19. travnja 1996. te je ista objavljena u „Narodnim novinama-Međunarodni ugovori“, br. 6. od 28. svibnja 1996, a u odnosu na Republiku Hrvatsku je na snazi od 10. rujna 1997.

Na drugom sastanku stranaka Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica u Sofiji 26. i 27. veljače 2001. odlučeno je o pripremi Protokola o strateškoj procjeni okoliša koji bi bio pravno obvezujući i nadopunio postojeće odredbe o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica. Protokol o strateškoj procjeni okoliša usvojen je kao protokol uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica na izvanrednoj sjednici u Kijevu 21. svibnja 2003. tijekom ministarske konferencije „Okoliš za Europu“. Protokol kojeg je potpisalo 38 država još nije stupio na snagu s obzirom da ga je do sada od potrebnih 16 država ratificiralo 10 i to Albanija, Bugarska, Češka, Finska, Njemačka, Norveška, Švedska, Slovačka i Luksemburg, a 11. studenog 2008. i Europska zajednica. Protokol stupa na snagu devedeseti dan od polaganja šesnaeste isprave o ratifikaciji kod depozitara. Republika Hrvatska potpisala je Protokol 23. svibnja 2003. godine u Kijevu.

Zakonom o zaštiti okoliša („Narodne novine“, br. 110/07) prenesene su odredbe Direktive Vijeća ministara 2001/42/EZ o procjeni utjecaja određenih planova i programa na okoliš, čime se u pravni sustav zaštite okoliša Republike Hrvatske uvodi Strateška procjena utjecaja plana i programa na okoliš (članci 55. do 68. Zakona). Člankom 110. Zakona o zaštiti okoliša o prekograničnim utjecajima planova, programa, zahvata i postrojenja, predviđeno je obavještanje druge države o planu i programu čija bi provedba mogla značajno utjecati na okoliš i/ili zdravlje ljudi druge države prije stavljanja u postupak donošenja. Stavkom 4. istoga članka propisana je provedba postupka sudjelovanja druge države u postupku strateške procjene prema posebnom propisu. Vlada Republike Hrvatske je na sjednici od 29. svibnja 2008. godine usvojila Uredbu o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš

(„Narodne novine“, br. 64/08) i Uredbu o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša („Narodne novine“, br. 64/08) kao propise za provedbu postupka strateške procjene utjecaja plana i programa na okoliš. Člankom 17. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš propisan je način provedbe postupka u slučaju mogućeg prekograničnog utjecaja plana ili programa. Obveza informiranja druge države, koja je sudjelovala u postupku, o izvješću o provedenoj strateškoj procjeni propisana je člankom 19. U postupku ocjene o potrebi strateške procjene Prilogom II. propisana je obveza utvrđivanja mogućeg značajnog prekograničnog utjecaja koje bi provedba plana i programa mogla imati na okoliš.

Ratifikacija ovog Protokola značajna je zbog razvoja procesnih instrumenata provedbe postupka strateške procjene utjecaja planova i programa na okoliš preko državnih granica. Stupanje na snagu ovog Protokola je od posebnog značaja za države istočne Europe i srednje Azije nastale raspadom Sovjetskog Saveza koje nisu članovi niti kandidati za članstvo u Europskoj uniji s obzirom da njihovim zakonodavstvima nije propisana strateška procjena okoliša. Ratifikacija ovog Protokola korisna je u smislu međunarodnog ujednačavanja i unapređivanja primjene postupka strateške procjene te stvaranje osnove za promicanje održivog razvoja kroz objedinjavanje uvjeta za zaštitu okoliša u planove i programe pojedinog područja kako na nacionalnoj tako i na međunarodnoj razini. Time se omogućava da se mjerodavne odluke o prihvatanju plana i programa donose uz poznavanje mogućih značajnih prekograničnih utjecaja koje bi plan ili program svojom provedbom mogao imati.

III. Osnovna pitanja koja se predlažu urediti Zakonom

Protokolom se uređuju pitanja procjene učinaka planova i programa država članica na okoliš (cilj Protokola) i obrazloženja pojmova pitanja uvjeta provedbe Protokola (članak 1. i 2. Protokola), pitanja općih uvjeta za provedbu Protokola, elementi postupka strateške procjene okoliša, pitanja sudjelovanja i informiranja javnosti u izradi planova i programa, prekogranične konzultacije, usvajanje planova i programa, provedbena tijela te odredbe za provedbu provedbe Protokola. Protokol sadrži i pet dodataka koji sadrže različite elemente strateške procjene utjecaja na okoliš. Dodatkom I. određen je popis zahvata za koje okvir čine planovi i programi za koje se provodi strateška procjena. Dodatkom II. određen je popis svih drugih zahvata za koje se prema nacionalnom zakonodavstvu provodi procjena utjecaja na okoliš, a za koje okvir čine planovi i program za koje se provodi strateška procjena utjecaja na okoliš. Dodatkom III. određeni su kriteriji za utvrđivanje mogućih značajnih utjecaja na okoliš i zdravlje ljudi. Dodatkom IV. određeni su podaci koji čine sadržaj izvješća o okolišu. Dodatkom V. određeni su podaci koji se moraju dati javnosti pogođene strane.

IV. Ocjena sredstava potrebnih za provođenje Zakona

Za provedbu ovoga Zakona nije potrebno osigurati dodatna financijska sredstva u Državnom proračunu Republike Hrvatske.

V. Prijedlog za donošenje akta po hitnom postupku

Osnova za donošenje ovog Zakona po hitnom postupku nalazi se u članku 161. stavku 1.. Poslovnika Hrvatskog sabora („Narodne novine“, br. 71/00, 129/00, 117/01, 6/02-pročišćeni tekst, 41/02, 91/03, 58/04, 69/07 – Odluka USRH, 39/08 i 86/08) radi usklađenja ovoga zakona sa propisima EU.

S obzirom na prirodu postupka potvrđivanja međunarodnih ugovora, kojim država i formalno izražava spremnost da bude vezana već potpisanim međunarodnim ugovorom, kao i na činjenicu da se, u ovoj fazi postupka, ne mogu vršiti izmjene ili dopune teksta međunarodnog ugovora te prethodno navedenu obvezu Republike Hrvatske, predlaže se Prijedlog Zakona raspraviti i usvojiti po hitnom postupku, objedinjavajući prvo i drugo čitanje.

VI. Konačni prijedlog Zakona o potvrđivanju Protokola o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica

Temeljem članka 16. Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora („Narodne novine“, br. 28/96), a polazeći od članka 139. Ustava Republike Hrvatske, pokreće se postupak za donošenje Zakona o potvrđivanju Protokola o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica po hitnom postupku.

Nacrt konačnog prijedloga Zakona o potvrđivanju Protokola o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica glasi:

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU PROTOKOLA O STRATEŠKOJ PROCJENI OKOLIŠA UZ KONVENCIJU O PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ PREKO DRŽAVNIH GRANICA

Članak 1.

Potvrđuje se Protokol o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica sastavljen u Kijevu (Ukrajina) 21. svibnja 2003. godine u izvorniku na engleskom, francuskom i ruskom jeziku, a koji je Republika Hrvatska potpisala u Kijevu (Ukrajina) 23. svibnja 2003. godine.

Članak 2.

Tekst Protokola iz članka 1. ovoga Zakona, u izvorniku na engleskom jeziku i u prijevodu na hrvatski jezik, glasi:

PROTOKOL O STRATEŠKOJ PROCJENI OKOLIŠA UZ KONVENCIJU O PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ PREKO DRŽAVNIH GRANICA

Stranke ovog Protokola,

shvaćajući važnost uključivanja pitanja okoliša, uključujući i zdravlje, u izradu i donošenje planova i programa, te, u prikladnoj mjeri, politike i zakonodavstva,

obvezujući se na promicanje održivog razvitka, te stoga temeljeći se na zaključcima Konferencije Ujedinjenih naroda o okolišu i razvitku (Rio de Janeiro, Brazil, 1992.), a posebno načelima 4. i 10. Deklaracije iz Rija o okolišu i razvitku, i Agende 21, kao i na ishodu treće Ministarske konferencije o okolišu i zdravlju (London, 1999.) i Svjetskog sastanka na vrhu o održivom razvitku (Johannesburg, Južna Afrika, 2002.),

imajući na umu Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica, sastavljenu u Espoo-u, Finska, 25. veljače 1991. i odluku II/9 njezinih stranaka donesenu u Sofiji 26. i 27. veljače. 2001. o izradi pravno obvezujućeg protokola o strateškoj procjeni okoliša,

shvaćajući kako bi strateška procjena okoliša trebala imati značajnu ulogu u izradi i donošenju planova, programa i, u prikladnoj mjeri, politika i zakonodavstva, te kako će šira primjena načela procjene utjecaja na okoliš na planove, programe, politike i zakonodavstvo dodatno ojačati sustavnu analizu njihovih značajnih utjecaja na okoliš,

potvrđujući Konvenciju o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša, sastavljenu u Aarhusu, Danska, 25. lipnja 1998. i obraćajući pažnju na odgovarajuće stavke Deklaracije iz Lucca-e, usvojene na prvom sastanku njezinih stranaka,

svjesne stoga važnosti osiguranja sudjelovanja javnosti u strateškoj procjeni okoliša, *potvrđujući* koristi po zdravlje i dobrobit sadašnjih i budućih naraštaja koje će proizaći ako se vodi računa o potrebi zaštite i unapređenja ljudskog zdravlja kao sastavnom dijelu strateške procjene okoliša, i shvaćajući rad kojeg u tom smislu predvodi Svjetska zdravstvena organizacija,

svjesne potrebe i važnosti unapređenja međunarodne suradnje u procjenjivanju prekograničnih utjecaja predloženih planova i programa, te, u prikladnoj mjeri, politike i zakonodavstva na okoliš, uključujući i zdravlje,

sporazumjele su se kako slijedi:

Članak 1.

CILJ

Cilj ovog Protokola je osigurati visoku razinu zaštite okoliša, uključujući i zdravlje, kroz:

- (a) osiguranje da se pitanja okoliša, uključujući i zdravlje, u potpunosti uzimaju u obzir u izradi planova i programa ;
- (b) pridonosenje razmatranju zahtjeva okoliša, uključujući i zdravlja, u izradi politika i zakonodavstva;
- (c) uspostavljanje jasnih, transparentnih i učinkovitih postupaka za stratešku procjenu okoliša;
- (d) osiguranje sudjelovanja javnosti u strateškoj procjeni okoliša; i
- (e) uključivanje na te načine zahtjeva okoliša, uključujući i zdravlja, u mjere i instrumente čija je namjena poticati održivi razvitak.

Članak 2.

DEFINICIJE

Za potrebe ovog Protokola:

1. «Konvencija» znači Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica;
2. «Stranka» znači ugovornu stranku ovog Protokola, ako u tekstu nije utvrđeno drugačije;
3. «Stranka podrijetla» znači stranku ili stranke ovog Protokola pod čijom se nadležnošću predviđa izrada plana ili programa;
4. «Pogođena stranka» znači stranku ili stranke ovog Protokola na koje bi mogli utjecati prekogranični utjecaji plana ili programa na okoliš, uključujući i zdravlje;
5. «Planovi i programi» znači planove i programe, i sve njihove izmjene i dopune, koji:
 - (a) podliježu obvezi donošenja temeljem zakonodavnih, regulatornih ili administrativnih odredbi; i
 - (b) podliježu izradi i/ili donošenju od strane tijela vlasti ili ih tijelo vlasti priprema za donošenje kroz formalni postupak parlamenta ili vlade;

6. «Strateška procjena okoliša» znači ocjenjivanje mogućih utjecaja na okoliš, uključujući i zdravlje, koje sadrži određivanje obuhvata okolišnog izvješća i njegovu izradu, provođenje sudjelovanja javnosti i konzultacija, te uzimanje u obzir okolišnog izvješća i rezultata sudjelovanja javnosti i konzultacija u planu ili programu;
7. «Utjecaj na okoliš, uključujući i zdravlje» znači svaki utjecaj na okoliš, uključujući i ljudsko zdravlje, floru, faunu, biološku raznolikost, tlo, klimu, zrak, vodu, krajobraz, prirodne lokacije, materijalna dobra, kulturnu baštinu i uzajamno djelovanje ovih čimbenika;
8. «Javnost» znači jednu ili više fizičkih ili pravnih osoba te, sukladno nacionalnom zakonodavstvu ili praksi, njihove udruge, organizacije ili skupine.

Članak 3.

OPĆE ODREDBE

1. Svaka stranka poduzima sve potrebne zakonodavne, regulatorne i druge prikladne mjere za provedbu odredbi ovog Protokola unutar jasnog, transparentnog okvira.
2. Svaka stranka nastoji osigurati da službenici i tijela vlasti pruže pomoć i daju smjernice javnosti u pitanjima obuhvaćenim ovim Protokolom.
3. Svaka stranka osigurava odgovarajuće priznanje i podršku udrugama, organizacijama ili skupinama koje u smislu ovog Protokola promiču zaštitu okoliša, uključujući i zdravlje.
4. Odredbe ovog Protokola ne utječu na pravo stranke da zadrži ili uvede dodatne mjere u odnosu na pitanja obuhvaćena ovim Protokolom.
5. Svaka stranka promiče ciljeve ovog Protokola u odgovarajućim međunarodnim postupcima odlučivanja, te u okviru odgovarajućih međunarodnih organizacija.
6. Svaka stranka osigurava da osobe koje koriste svoja prava u skladu s odredbama ovog Protokola ne budu kažnjene, progonjene ili uznemiravane na bilo koji način radi njihovog sudjelovanja. Ova odredba ne utječe na ovlaštenje nacionalnih sudova da odrede razumne troškove u sudskim postupcima
7. Unutar opsega odgovarajućih odredbi ovog Protokola javnost može koristiti svoja prava bez diskriminacije u pogledu državljanstva, nacionalnosti ili prebivališta te, ako se radi o pravnoj osobi, bez diskriminacije u pogledu toga gdje ima registrirano sjedište ili stvarno središte svojih djelatnosti.

Članak 4.

PODRUČJE PRIMJENE KOJE SE ODNOSI NA PLANOVE I PROGRAME

1. Svaka stranka osigurava da se strateška procjena okoliša provede za planove i programe navedene u stavcima 2., 3. i 4. koji mogu imati značajne utjecaje na okoliš, uključujući i zdravlje.
2. Strateška procjena okoliša provodi se za planove i programe koji se izrađuju za poljoprivredu, šumarstvo, ribarstvo, energetiku, industriju, uključujući rudarstvo, promet, regionalni razvoj, gospodarenje otpadom, gospodarenje vodama, telekomunikacije, turizam, urbanističko i ruralno planiranje ili namjenu zemljišta, i koji određuju okvir za buduće odobrenje za provedbu zahvata navedenih u Dodatku I. i svakog drugog zahvata navedenog u Dodatku II. za koji je temeljem domaćeg zakonodavstva potrebna procjena utjecaja na okoliš.

3. Za planove i programe pored onih na koje se primjenjuje stavak 2., a koji određuju okvir za buduće odobrenje za provedbu zahvata, strateška procjena okoliša se provodi ako stranka to utvrdi u skladu s člankom 5. stavkom 1.
4. Za planove i programe navedene u stavku 2. kojima se određuje korištenje malih područja na lokalnoj razini, te za manje izmjene i dopune planova i programa navedenih u stavku 2, strateška procjena okoliša se provodi samo ako stranka to utvrdi u skladu s člankom 5. stavkom 1.
5. Ovaj Protokol se ne primjenjuje na sljedeće planove i programe:
 - (a) planovi i programi čija je isključiva svrha služiti nacionalnoj obrani ili civilnim iznenadnim događajima;
 - (b) financijski ili proračunski planovi i programi.

Članak 5.

OCJENA

1. Svaka stranka utvrđuje da li planovi i programi navedeni u članku 4. stavcima 3. i 4. mogu imati značajne utjecaje na okoliš, uključujući i zdravlje, i to ili pojedinačnim ispitivanjem ili određivanjem vrsta planova i programa ili kombiniranjem oba pristupa. U tu svrhu svaka stranka u svim slučajevima uzima u obzir kriterije utvrđene u Dodatku III.
2. Svaka stranka osigurava da se tijela nadležna za okoliš i zdravlje, navedena u članku 9. stavku 1., konzultiraju kad se primjenjuju postupci navedeni u stavku 1. gore.
3. U prikladnoj mjeri, svaka stranka nastoji omogućiti sudjelovanje zainteresirane javnosti u ocjeni planova i programa iz ovog članka.
4. Svaka stranka osigurava pravovremeno stavljanje na raspolaganje javnosti zaključaka u skladu sa stavkom 1., uključujući razloge zbog kojih se strateška procjena okoliša ne zahtijeva, i to bilo putem javnih obavijesti ili drugim prikladnim sredstvima, kao što su elektronički mediji.

Članak 6.

ODREĐIVANJE OBUHVATA

1. Svaka stranka uspostavlja okvir za utvrđivanje odgovarajućih informacija koje će se uključiti u okolišno izvješće u skladu s člankom 7, stavak 2.
2. Svaka stranka osigurava da se tijela nadležna za okoliš i zdravlje konzultiraju kod utvrđivanja relevantnih informacija koje će se uključiti u okolišno izvješće.
3. U prikladnoj mjeri, svaka stranka nastoji omogućiti sudjelovanje zainteresirane javnosti kod utvrđivanja odgovarajućih informacija koje će se uključiti u okolišno izvješće.

Članak 7.

OKOLIŠNO IZVJEŠĆE

1. Za planove i programe koji podliježu strateškoj procjeni okoliša svaka stranka osigurava izradu okolišnog izvješća.

2. U skladu s odredbama iz članka 6. okolišnim izvješćem se određuju, opisuju i procjenjuju mogući značajni utjecaji provedbe plana ili programa na okoliš, uključujući i zdravlje, i njegove razumne alternative. Izvješće sadrži one informacije navedene u Dodatku IV. koje se mogu razumno zahtijevati, uzimajući u obzir:

- (a) trenutna saznanja i metode procjene;
 - (b) sadržaj i razinu pojedinosti plana ili programa i faza u kojoj se nalazi u postupku odlučivanja;
 - (c) interese javnosti, i
 - (d) potrebe za informacijama tijela koje odlučuje.
3. Svaka stranka osigurava da su okolišna izvješća zadovoljavajuće kakvoće kako bi ispunila uvjete ovog Protokola.

Članak 8.

SUDJELOVANJE JAVNOSTI

1. Svaka stranka osigurava prilike za rano, pravovremeno i učinkovito sudjelovanje javnosti u strateškoj procjeni okoliša planova i programa, kada su sve mogućnosti otvorene.
2. Svaka stranka, koristeći elektroničke medije ili druga prikladna sredstva, osigurava da su nacrt plana ili programa i okolišno izvješće pravovremeno dostupni javnosti.
3. Svaka stranka osigurava da se za potrebe stavaka 1. i 4. odredi zainteresirana javnost, uključujući i odgovarajuće nevladine organizacije.
4. Svaka stranka osigurava da javnost navedena u stavku 3. ima u razumnom vremenskom roku priliku izraziti svoje mišljenje o nacrtu plana ili programa i okolišnom izvješću.
5. Svaka stranka osigurava da se utvrde i da su dostupni javnosti detaljni postupci za informiranje javnosti i konzultiranje zainteresirane javnosti. U tu svrhu svaka stranka uzima u obzir u primjerenju mjeri elemente nabrojene u Dodatku V.

Članak 9.

KONZULTACIJE S TIJELIMA NADLEŽNIM ZA OKOLIŠ I ZDRAVLJE

1. Svaka stranka određuje tijela vlasti koja se konzultiraju, a koja su zbog svoje specifične odgovornosti za okoliš ili zdravlje vjerojatno nadležna za utjecaje provedbe plana ili programa na okoliš, uključujući i zdravlje.
2. Nacrt plana ili programa i okolišno izvješće dostupni su tijelima vlasti navedenim u stavku 1.
3. Svaka stranka osigurava da se tijelima vlasti navedenim u stavku 1. na rani, pravovremeni i učinkoviti način pruži prilika izraziti svoje mišljenje o nacrtu plana ili programa i okolišnom izvješću.
4. Svaka stranka određuje detaljne postupke za informiranje i konzultiranje s tijelima nadležnim za okoliš i zdravlje navedenim u stavku 1.

Članak 10.

PREKOGRANIČNE KONZULTACIJE

1. Ako stranka podrijetla smatra da bi provedba nekog plana ili programa vjerojatno mogla imati značajan prekogranični utjecaj na okoliš, uključujući zdravlje, ili ako to stranka koja bi vjerojatno mogla biti znatno pogođena traži, stranka porijekla o tome obavještava pogođenu stranku što je moguće ranije prije donošenja plana ili programa.
2. Ta obavijest među ostalim sadrži:
 - (a) nacrt plana ili programa i okolišno izvješće, uključujući informacije o njegovom mogućem prekograničnom utjecaju na okoliš, uključujući i zdravlje, te
 - (b) informacije u vezi s postupkom odlučivanja, uključujući navođenje razumnog vremenskog roka za podnošenje primjedbi.
3. Pogođena stranka će u roku koji je utvrđen u obavijesti navesti stranci podrijetla želi li započeti s konzultacijama prije donošenja plana ili programa, a ako to navede, zainteresirane stranke započinju s konzultacijama o vjerojatnim prekograničnim utjecajima provedbe plana ili programa na okoliš, uključujući i zdravlje, te o mjerama predviđenim za sprječavanje, smanjenje ili ublažavanje nepovoljnih utjecaja.
4. Ako do takvih konzultacija dođe, zainteresirane stranke se sporazumijevaju o detaljnim postupcima kojima će osigurati da zainteresirana javnost i tijela vlasti navedena u članku 9. stavak 1., u pogođenoj stranci budu informirana i da im bude pružena prilika da u razumnom vremenskom roku dostave svoje mišljenje o nacrtu plana ili programa i okolišnom izvješću.

Članak 11.

ODLUKA

1. Svaka stranka osigurava da se kod donošenja plana ili programa primjereno uzmu u obzir:
 - (a) zaključci iz okolišnog izvješća;
 - (b) mjere za sprječavanje, smanjenje ili ublažavanje negativnih utjecaja utvrđenih u okolišnom izvješću, i
 - (c) primjedbe primljene u skladu s člancima 8. do 10.
2. Svaka stranka osigurava da pri donošenju plana ili programa javnost, tijela vlasti navedena u članku 9. stavak 1. i stranke konzultirane u skladu s člankom 10. budu informirane, te da im plan ili program bude stavljen na raspolaganje zajedno s izjavom u kojoj se sažeto navodi kako su pitanja okoliša, uključujući i zdravlja, uključena u njega, kako su uzete u obzir primjedbe u skladu s člancima 8. do 10. i razlozi za njegovo donošenje u svjetlu razmatranih razumnih alternativa.

Članak 12.

PRAĆENJE

1. Svaka stranka prati značajne utjecaje provedbe planova i programa donesenih temeljem članka 11. na okoliš, uključujući i zdravlje, kako bi, između ostalog, u ranoj fazi utvrdila nepredviđene nepovoljne utjecaje i kako bi mogla poduzeti odgovarajuće mjere za njihovo otklanjanje.
2. Rezultati obavljenog praćenja stavljaju se na raspolaganje tijelima vlasti navedenim u članku 9. stavku 1. i javnosti u skladu s nacionalnim zakonodavstvom.

Članak 13.

POLITIKE I ZAKONODAVSTVO

1. Svaka stranka nastoji osigurati da pitanja okoliša, uključujući i zdravlje, budu razmatrana i uključena u odgovarajućoj mjeri u izradu svojih prijedloga politika i zakonodavstva koji mogu imati značajne utjecaje na okoliš, uključujući i zdravlje.
2. Prilikom primjene stavka 1. svaka stranka uzima u obzir odgovarajuća načela i elemente ovog Protokola.
3. Svaka stranka utvrđuje, gdje je to prikladno, praktične postupke za razmatranje i uključivanje pitanja okoliša, uključujući i zdravlje, u skladu sa stavkom 1., uzimajući u obzir potrebu za transparentnošću pri odlučivanju.
4. Svaka stranka izvještava Sastanak stranaka Konvencije koji služi kao Sastanak stranaka ovog Protokola o primjeni ovog članka.

Članak 14.

SASTANAK STRANAKA KONVENCIJJE KOJI SLUŽI KAO SASTANAK STRANAKA PROTOKOLA

1. Sastanak stranaka Konvencije služi kao Sastanak stranaka ovog Protokola. Prvi sastanak stranaka Konvencije koji služi kao Sastanak stranaka ovog Protokola saziva se najkasnije godinu dana od datuma stupanja ovog Protokola na snagu, i to zajedno sa sastankom stranaka Konvencije, ako je sastanak ovih potonjih predviđen u tom razdoblju. Kasniji sastanci stranaka Konvencije koji služe kao Sastanak stranaka ovog Protokola održavaju se zajedno sa sastancima stranaka Konvencije, ukoliko Sastanak stranaka Konvencije koji služi kao Sastanak stranaka ovog Protokola ne odluči drugačije.
2. Stranke Konvencije koje nisu stranke ovog Protokola mogu sudjelovati kao promatrači u radu svake sjednice Sastanka stranaka Konvencije koja služi kao Sastanak stranaka ovog Protokola. Kada Sastanak stranaka Konvencije služi kao Sastanak stranaka ovog Protokola, odluke po ovom Protokolu mogu donositi samo stranke ovog Protokola.
3. Kada Sastanak stranaka Konvencije služi kao Sastanak stranaka ovog Protokola svaki član Ureda Sastanka stranaka koji predstavlja stranku Konvencije koja u tom trenutku nije stranka ovog Protokola, zamjenjuje se drugim članom koji se bira od strane i između stranaka ovog Protokola.
4. Sastanak stranaka Konvencije koji služi kao Sastanak stranaka ovog Protokola redovito ocjenjuje provedbu ovog Protokola, te u tu svrhu:
 - a) ocjenjuje politike i metodološke pristupe strateškoj procjeni okoliša u cilju daljnjeg unapređenja postupaka predviđenih ovim Protokolom;
 - b) razmjenjuje informacije koje se odnose na iskustvo stečeno pri strateškoj procjeni okoliša i provedbi ovog Protokola;
 - c) traži, gdje je to prikladno, usluge i suradnju nadležnih tijela koja posjeduju stručnost potrebnu za ostvarenje ciljeva ovog Protokola;
 - d) osniva ona pomoćna tijela koja smatra potrebnima za provedbu ovog Protokola;
 - e) gdje je to potrebno, razmatra i donosi prijedloge izmjena i dopuna ovog Protokola, i

f) razmatra i poduzima sve dodatne radnje, uključujući radnje koje prema ovom Protokolu i Konvenciji zajednički izvršavaju, a koje mogu biti potrebne za ostvarenje ciljeva ovog Protokola.

5. Poslovnik rada Sastanka stranaka Konvencije primjenjuje se *mutatis mutandis* i temeljem ovog Protokola, osim ako se ne odluči drugačije konsenzusom Sastanka stranaka koji služi kao Sastanak stranaka ovog Protokola .

6. Na svojem prvom sastanku, Sastanak stranaka Konvencije koji služi kao Sastanak stranaka ovog Protokola razmotrit će i usvojiti načine za primjenu postupka ocjene usklađenosti s Konvencijom na ovaj Protokol.

7. Svaka stranka, u vremenskim razmacima koje odredi Sastanak stranaka Konvencije koji služi kao Sastanak stranaka ovog Protokola, podnosi Sastanku stranaka Konvencije koji služi kao Sastanak stranaka ovog Protokola izvješće o mjerama koje je provela u provedbi Protokola.

Članak 15.

ODNOS PREMA DRUGIM MEĐUNARODNIM UGOVORIMA

Odgovarajuće odredbe ovog Protokola primjenjuju se ne dovodeći u pitanje UNECE konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica i o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša.

Članak 16.

PRAVO GLASOVANJA

1. Osim kako je utvrđeno u stavku 2. dolje, svaka stranka ovog Protokola ima jedan glas.

2. Organizacije regionalnih gospodarskih integracija, u pitanjima iz njihove nadležnosti, ostvaruju svoje pravo glasovanja s onim brojem glasova koji odgovara broju njihovih država članica koje su stranke ovog Protokola. Te organizacije ne mogu iskoristiti svoje pravo glasovanja ako njihove države članice iskoriste svoje pravo, i obrnuto.

Članak 17.

TAJNIŠTVO

Tajništvo osnovano prema članku 13. Konvencije služi kao Tajništvo ovog Protokola, a članak 13. točke (a) do (c) Konvencije o funkcijama Tajništva primjenjuju se *mutatis mutandis* na ovaj Protokol.

Članak 18.

DODACI

Dodaci ovom Protokolu čine njegov sastavni dio.

Članak 19.

IZMJENE I DOPUNE PROTOKOLA

1. Svaka stranka može predložiti izmjene i dopune Protokola.
2. U skladu sa stavkom 3., postupak predlaganja, donošenja i stupanja na snagu izmjena i dopuna Konvencije kako je utvrđeno u stavcima 2. do 5. članka 14. Konvencije primjenjuje se *mutatis mutandis* na izmjene i dopune ovog Protokola.
3. Za potrebe ovog Protokola, tri četvrtine stranaka potrebnih da bi izmjene i dopune stupile na snagu za stranke koje su ga ratificirale, odobrile ili mu pristupile, računa se na temelju broja stranaka u trenutku usvajanja izmjene i dopune.

Članak 20.

RJEŠAVANJE SPOROVA

Odredbe o rješavanju sporova iz članka 15. Konvencije primjenjuju se *mutatis mutandis* na ovaj Protokol.

Članak 21.

POTPISIVANJE

Ovaj Protokol otvoren je za potpisivanje od 21. do 23. svibnja 2003. u Kijevu (Ukrajina), a nakon toga u sjedištu Ujedinjenih naroda u New Yorku do 31. prosinca 2003. državama članicama Gospodarske komisije za Europu, kao i državama koje imaju savjetodavni status u Gospodarskoj komisiji za Europu u skladu sa stavkom 8. i 11. Odluke Gospodarskog i socijalnog vijeća br. 36 (IV) od 28. ožujka 1947., te organizacijama regionalnih gospodarskih integracija koje su osnovale suverene države članice Gospodarske komisije za Europu, a na koje su njihove države članice prenijele nadležnost u pogledu pitanja koja se uređuju Protokolom, uključujući nadležnost za sklapanje ugovora u vezi ovih pitanja.

Članak 22.

DEPOZITAR

Glavni tajnik Ujedinjenih naroda je depozitar ovog Protokola.

Članak 23.

RATIFIKACIJA, PRIHVAT, ODOBRENJE I PRISTUP

1. Ovaj Protokol podliježe ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju od strane država potpisnica i organizacija regionalnih gospodarskih integracija iz članka 21.
2. Ovaj Protokol otvoren je za pristup država i organizacija regionalnih gospodarskih integracija iz članka 21. počevši od 1. siječnja 2004.
3. Svaka druga država, koja nije navedena u stavku 2. gore, a koja je članica Ujedinjenih naroda može pristupiti Protokolu temeljem suglasnosti Sastanka stranaka Konvencije koji služi kao Sastanak stranaka Protokola.

4. Svaka organizacija regionalnih gospodarskih integracija navedena u članku 21. koja postane stranka ovog Protokola, a da niti jedna od njezinih država članica nije stranka, vezana je svim obvezama iz ovog Protokola. Ako je jedna ili više država članica takve organizacije stranka Protokola, organizacija i njezine države članice odlučuju o odnosnim odgovornostima za izvršenje njihovih obveza iz ovog Protokola. U takvim slučajevima organizacija i njezine države članice nemaju pravo istovremeno ostvarivati prava iz Protokola.

5. U svojim ispravama o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu organizacije regionalnih gospodarskih integracija navedene u članku 21. navest će se opseg svoje nadležnosti u odnosu na pitanja koja se uređuju ovim Protokolom. Ove organizacije također će obavijestiti depozitara o svakoj bitnoj promjeni u opsegu njihove nadležnosti.

Članak 24.

STUPANJE NA SNAGU

1. Ovaj Protokol stupa na snagu devedeseti dan od datuma polaganja šesnaeste isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu.

2. Za potrebe stavka 1. gore ispravu koju položi organizacija regionalnih gospodarskih integracija navedena u članku 21. ne smatra se kao dodatna na onu koju su položile države članice takve organizacije.

3. Za svaku državu ili organizaciju regionalnih gospodarskih integracija navedenu u članku 21. koja ratificira, prihvati ili odobri Protokol ili pristupi istome nakon polaganja šesnaeste isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, ovaj Protokol stupa na snagu devedesetog dana nakon datuma kada ta država ili organizacija položi svoju ispravu o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu.

4. Ovaj Protokol primjenjuje se na planove, programe, politike i propise čiji prvi službeni pripremni akt uslijedi nakon datuma stupanja na snagu ovog Protokola. Ako je stranka pod čijom nadležnošću se predviđa izrada plana, programa, politike ili propisa jedna od onih na koje se odnosi stavak 3., ovaj Protokol primjenjuje se na planove, programe, politike i propise čiji prvi formalni pripremni akt uslijedi nakon datuma stupanja na snagu ovog Protokola za tu stranku.

Članak 25.

POVLAČENJE

U svakom trenutku nakon četiri godine od datuma kada je ovaj Protokol stupio na snagu za neku stranku, ta stranka može se povući iz Protokola pisanom obaviješću upućenom depozitaru. Svako takvo povlačenje stupa na snagu devedesetog dana nakon datuma kada ga depozitar primi. Niti jedno takvo povlačenje neće utjecati na primjenu članka 5. do 9., 11. i 13. u vezi sa strateškom procjenom okoliša temeljem ovog Protokola koja je već započeta, niti na primjenu članka 10. u vezi s obavijesti ili zahtjevom koji je već podnesen prije nego je takvo povlačenje stupilo na snagu.

Članak 26.

VJERODOSTOJNI TEKSTOVI

Izvornik ovog Protokola, čiji su tekstovi na engleskom, francuskom i ruskom jeziku jednako vjerodostojni, bit će položen kod Glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.

U POTVRDU TOGA, niže potpisani, za to propisno ovlašteni, potpisali su ovaj Protokol.

SASTAVLJENO u Kijevu (Ukrajina), dvadesetprvog dana svibnja, dvijetisućetreće.

DODACI

Dodatak I.

Popis zahvata navedenih u članku 4. stavku 2.

1. Rafinerije nafte (isključujući poduzeća koja proizvode samo maziva iz sirove nafte) i postrojenja za uplinjavanje i ukapljivanje 500 ili više metričkih tona ugljena ili bitumenskog škriljevca.
2. Termoelektrane i druga ložišta s toplinskim kapacitetom od 300 megavata ili više, i nuklearne elektrane i drugi nuklearni reaktori (osim istraživačkih postrojenja za proizvodnju i pretvaranje fisijskog i fertilnog materijala, čija maksimalna snaga ne prelazi 1 kilovat stalnog toplinskog opterećenja).
3. Postrojenja namijenjena isključivo proizvodnji ili obogaćenju nuklearnih goriva, ponovnoj preradi ozračenih nuklearnih goriva ili skladištenju, odlaganju i preradi radioaktivnog otpada.
4. Velika postrojenja za početno taljenje lijevanog željeza i za proizvodnju obojenih metala.
5. Postrojenja za pridobivanje azbesta i za preradu i pretvaranje azbesta i proizvoda koji sadrže azbest: kod proizvoda od azbestnog cementa s godišnjom proizvodnjom od više od 20.000 metričkih tona gotovih proizvoda; kod frikcijskog materijala s godišnjom proizvodnjom od više od 50 metričkih tona gotovih proizvoda; i za druge primjene azbesta veće od 200 metričkih tona godišnje.
6. Složena kemijska postrojenja.
7. Izgradnja autocesta, brzih cesta^{*} i međugradskih željezničkih pruga, te zračnih luka^{**} s osnovnom poletno-sletnom stazom dužine 2.100 metara ili više.
8. Naftni i plinski cjevovodi velikog promjera.
9. Trgovačke luke i kopneni vodeni putevi i luke za riječni promet koje dopuštaju prolaz plovilima od više od 1.340 metričkih tona.

^{*}/ Za potrebe ovog Protokola:

- «autocesta» znači cestu posebno projektiranu i izgrađenu za promet motornih vozila, koja ne služi posjedima koji s njom graniče, i koja:

(a) osim u posebnim točkama ili privremeno, ima posebne kolnike za dva smjera prometa, koji su međusobno odvojeni razdjelnim pojasom koji nije namijenjen prometu, ili iznimno drugim sredstvima;

(b) ne križa se u ravnini niti s kojom drugom cestom, željeznicom ili tramvajskom prugom ili stazom, i

(c) posebno je znakovima obilježena kao autocesta.

- «brza cesta» znači cestu rezerviranu za promet motornih vozila koja je dostupna samo sa petlji ili kontroliranih čvorišta, a na kojoj je posebno zabranjeno zaustavljanje i parkiranje na kolniku (kolnicima).

^{**}/ Za potrebe ovog Protokola «zračna luka» znači zračnu luku koja je u skladu s definicijom prema Konvenciji iz Chicaga iz 1944. kojom je osnovana Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva (Dodatak 14).

10. Postrojenja za zbrinjavanje otpada koja služe za spaljivanje, kemijsku obradu ili zatrpavanje toksičnog i opasnog otpada.
11. Velike brane i rezervoari.
12. Djelatnosti crpljenja podzemne vode u slučajevima kada godišnja količina vode koju treba crpiti iznosi 10 milijuna kubičnih metara ili više.
13. Proizvodnja celuloze i papira od 200 metričkih tona ili više zrakom sušenih proizvoda.
14. Vađenje rude, pridobivanje na licu mjesta i prerada metalne rudače ili ugljena velikog opsega.
15. Proizvodnja ugljikovodika na moru.
16. Veliki skladišni objekti za naftu, petrokemijske i kemijske proizvode.
17. Krčenje šuma na velikim površinama.

Dodatak II.

Svi drugi zahvati navedeni u članku 4. stavku 2.

1. Zahvati obnavljanja ruralnih površina.
2. Zahvati korištenja neobrađene zemlje ili djelomično prirodnih područja u svrhu intenzivne poljoprivrede.
3. Vodnogospodarski zahvati u poljoprivredi, uključujući zahvate navodnjavanja i odvodnje zemljišta.
4. Objekti za intenzivno stočarstvo (uključujući perad).
5. Prvo pošumljavanje i krčenje za potrebe prenamjene zemljišta.
6. Intenzivno uzgajanje ribe.
7. Nuklearne elektrane i drugi nuklearni reaktori*/ uključujući demontažu ili stavljanje izvan pogona onih elektrane ili reaktora (osim znanstveno-istraživačkih postrojenja za proizvodnju i pretvaranje fizijskih i fertilnih materijala čija maksimalna snaga ne prelazi 1 kW stalnog toplinskog opterećenja), ako nisu obuhvaćeni Dodatkom I.
8. Izgradnja zračnih električnih vodova napona 220 kilovolti ili više i dugih 15 kilometara ili više, te drugi zahvati za prijenos električne energije zračnim kabelima.
9. Industrijska postrojenja za proizvodnju struje, pare i vrele vode.
10. Industrijska postrojenja za prijenos plina, pare i vrele vode.
11. Nadzemno skladište fosilnih goriva i zemnog plina.
12. Podzemno skladište zapaljivih plinova.
13. Industrijsko briketiranje ugljena i lignita.
14. Postrojenja za proizvodnju hidroelektrične energije.

*/ Za potrebe ovog Protokola nuklearne elektrane i ostali nuklearni reaktori prestaju biti takvo postrojenje kada se cjelokupno nuklearno gorivo i drugi radioaktivno zagađeni elementi trajno uklone s lokacije postrojenja.

15. Postrojenja za iskorištavanje snage vjetera u proizvodnji energije (vjetroelektrane).
16. Postrojenja, ako nisu obuhvaćena Dodatkom I., koja su namijenjena:
 - proizvodnji i obogaćivanju nuklearnog goriva,
 - preradi ozračenog nuklearnog goriva;
 - konačnom odlaganju ozračenog nuklearnog goriva;
 - isključivo konačnom odlaganju radioaktivnog otpada;
 - isključivo skladištenju (koje se planira na duže od 10 godina) ozračenog nuklearnog goriva na lokaciji koja nije lokacija proizvodnje; ili
 - preradi i skladištenju radioaktivnog otpada.
17. Kamenolomi, površinski kopovi i vađenje treseta, ako nije obuhvaćeno Dodatkom I.
18. Podzemno vađenje rude, ako nije obuhvaćeno Dodatkom I.
19. Pridobivanje minerala morskim ili riječnim jaružanjem.
20. Duboko bušenje (osobito geotermalno bušenje, bušenje radi skladištenja nuklearnog otpada, bušenje radi rezerva vode), osim bušenja radi ispitivanja stabilnosti tla.
21. Nadzemna industrijska postrojenja za pridobivanje ugljena, nafte, zemnog plina i rudače, kao i bitumenskog škriljevca.
22. Složeni radovi početnog taljenja lijevanog željeza i čelika, ako nisu obuhvaćeni Dodatkom I.
23. Postrojenja za proizvodnju sirovog željeza ili čelika (primarna ili sekundarna fuzija) uključujući neprekidno lijevanje.
24. Postrojenja za preradu neobojenih metala (valjaonice za vruće valjanje, kovačnice s čekićima, primjena zaštitnih premaza od topivih metala).
25. Ljevaonice neobojenih metala.
26. Postrojenja za proizvodnju obojenih sirovih metala iz rudače, koncentrata ili sekundarnih sirovina pomoću metalurških, kemijskih ili elektrolitičkih procesa, ako nisu obuhvaćeni Dodatkom I.
27. Postrojenja za taljenje, uključujući legiranje, obojenih metala, isključujući plemenite metale, a uključujući oporabljene proizvode (rafiniranje, lijevanje, itd.) ako nisu obuhvaćeni Dodatkom I.
28. Postrojenja za površinsku obradu metala i plastičnih materijala primjenom elektrolitičkih ili kemijskih procesa.
29. Proizvodnja i montaža motornih vozila i proizvodnja motora za motorna vozila.
30. Brodogradilišta.
31. Postrojenja za izradu i popravak letjelica.
32. Proizvodnja željezničke opreme.
33. Kalupno kovanje eksplozivom.
34. Postrojenja za pečenje i sinteriranje metalnih ruda.
35. Koksare (suha destilacija ugljena).
36. Postrojenja za proizvodnju cementa.
37. Postrojenja za proizvodnju stakla, uključujući staklenih vlakana.
38. Postrojenja za taljenje mineralnih tvari uključujući proizvodnju mineralnih vlakana.

39. Proizvodnja keramičkih proizvoda pečenjem, osobito crjepova, opeka, vatrostalnih opeka, pločica, lončarskih proizvoda ili porculana.
40. Postrojenja za proizvodnju kemikalija ili obradu međuproizvoda, ako nisu obuhvaćeni Dodatkom I.
41. Proizvodnja pesticida i farmaceutskih proizvoda, boja i lakova, elastomera i peroksida.
42. Postrojenja za skladištenje nafte, petrokemijskih ili kemijskih proizvoda, ako nisu obuhvaćena Dodatkom I.
43. Proizvodnja biljnih i životinjskih ulja i masti.
44. Pakiranje i konzerviranje životinjskih i biljnih proizvoda.
45. Proizvodnja mliječnih proizvoda.
46. Proizvodnja piva i slada.
47. Proizvodnja konditorskih proizvoda i sirupa.
48. Postrojenja za klanje životinja.
49. Postrojenja za proizvodnju industrijskog škroba.
50. Tvornice ribljeg brašna i ribljeg ulja.
51. Šećerane.
52. Industrijska postrojenja za proizvodnju celuloze, papira i kartona, ako nisu obuhvaćena Dodatkom I.
53. Postrojenja za prethodnu obradu ili bojenje vlakana ili tekstila.
54. Postrojenja za štavljenje krzna i kože.
55. Postrojenja za preradu i proizvodnju celuloze.
56. Proizvodnja i obrada proizvoda na bazi elastomera.
57. Postrojenja za proizvodnju umjetnog mineralnog vlakna.
58. Postrojenja za uporabu ili uništavanje eksplozivnih tvari.
59. Postrojenja za proizvodnju azbesta i proizvodnju azbestnih proizvoda, ako nisu obuhvaćena Dodatkom I.
60. Kafilerije.
61. Ispitni stolovi za testiranje motora, turbina ili reaktora.
62. Stalne trkače i staze za ispitivanje motornih vozila.
63. Cjevovodi za prijenos plina ili nafte, ako nisu obuhvaćeni Dodatkom I.
64. Cjevovodi za prijenos kemikalija, promjera većeg od 800 mm i dužine veće od 40 km.
65. Izgradnja željezničkih i intermodalnih pretovarnih objekata i intermodalnih terminala, ako nisu obuhvaćeni Dodatkom I.
66. Izgradnja tramvajskih pruga, nadzemnih i podzemnih željeznica, ovješanih pruga ili sličnih pruga posebne vrste koje se koriste isključivo ili uglavnom za putnički promet.
67. Izgradnja cesta, uključujući novo trasiranje i/ili širenje postojeće ceste, ako nije obuhvaćeno Dodatkom I.
68. Izgradnja luka i lučkih objekata, uključujući ribarske luke, ako nisu obuhvaćeni Dodatkom I.
69. Izgradnja kopnenih vodenih puteva i luka za kopneni vodeni promet, ako nisu obuhvaćeni Dodatkom I.

70. Trgovačke luke, gatovi za utovar i istovar povezani s kopnom i vanjskim lukama, ako nisu obuhvaćeni Dodatkom I.
71. Kanalizacijski radovi i radovi za zaštitu od poplava.
72. Izgradnja zračnih luka **/ i uzletišta, ako nisu obuhvaćeni Dodatkom I.
73. Postrojenja za odlaganje otpada (uključujući deponije) ako nisu obuhvaćena Dodatkom I.
74. Postrojenja za spaljivanje ili kemijsku obradu neopasnog otpada.
75. Skladištenje željeznog otpada, uključujući otpadne automobile.
76. Lokacije za odlaganje mulja.
77. Crpljenje podzemne vode ili ponovno umjetno dopunjavanje podzemne vode, ako nije obuhvaćeno Dodatkom I.
78. Radovi za prijenos vodnih resursa između riječnih slivova.
79. Postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda.
80. Brane i druge građevine namijenjene zadržavanju ili dugoročnom ili trajnom skladištenju vode, ako nisu obuhvaćeni Dodatkom I.
81. Obalni radovi na suzbijanju erozije i pomorski radovi koji mogu izmijeniti obalu izgradnjom primjerice nasipa, molova, lukobrana i ostali radovi za zaštitu od mora, ne uključujući održavanje i rekonstrukciju takvih radova.
82. Postrojenja dugačkih akvadukata.
83. Skijaške staze, skijaški liftovi i žičare, te pripadajući kompleksi.
84. Marine.
85. Naselja za odmor i hotelski kompleksi izvan gradskih područja i pripadajuća izgradnja.
86. Stalna logorišta i kampovi.
87. Tematski parkovi.
88. Projekti razvoja industrijskih zona.
89. Projekti urbanističkog razvoja, uključujući izgradnju trgovačkih centara i parkirališta.
90. Isušivanje morskog dna.

Dodatak III.

Kriteriji za utvrđivanje mogućih značajnih utjecaja na okoliš, uključujući i zdravlje, kako je navedeno u članku 5. stavku 1.

1. Pogodnost plana ili programa za uključivanje pitanja okoliša, uključujući i zdravlje, posebno u cilju promicanja održivog razvitka.

**/ Za potrebe ovog Protokola «zračna luka» znači zračnu luku koja je u skladu s definicijom prema Konvenciji iz Chicaga iz 1944. kojom je osnovana Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva (dodatak 14).

2. Stupanj do kojeg plan ili program određuje okvir za zahvate i druge djelatnosti, bilo u pogledu lokacije, prirode, veličine i uvjeta rada, bilo namjenjivanjem resursa.
3. Stupanj do kojeg plan ili program utječe na druge planove i programe uključujući one u hijerarhiji.
4. Problemi okoliša, uključujući i zdravlje, koji su važni za plan ili program.
5. Priroda utjecaja na okoliš, uključujući i zdravlje, kao što su vjerojatnost, trajanje, učestalost, reverzibilnost, veličina i opseg (kao što su zemljopisno područje ili stanovništvo koje može biti pogođeno).
6. Opasnosti po okoliš, uključujući i zdravlje.
7. Prekogranična priroda utjecaja.
8. Stupanj do kojeg će plan ili program utjecati na vrijedna ili osjetljiva područja, uključujući krajobrazu s priznatim nacionalnim ili međunarodnim statusom zaštite.

Dodatak IV.

Informacije navedene u članku 7. stavku 2.

1. Sadržaj i glavni ciljevi plana ili programa i njegova veza s drugim planovima i programima.
2. Važni aspekti postojećeg stanja okoliša, uključujući i zdravlje, i vjerojatni razvoj istog ukoliko plan ili program ne bi bio proveden.
3. Karakteristike okoliša, uključujući i zdravlje, na područjima koja mogu biti značajno pogođena.
4. Problemi okoliša, uključujući zdravlje, koji su važni za plan ili program.
5. Ciljevi okoliša, uključujući zdravlje, utvrđeni na međunarodnoj, nacionalnoj i drugim razinama koji su važni za plan ili program, te načini na koje su ti ciljevi i druga razmatranja okoliša, uključujući i zdravlje, uzeta u obzir tijekom njegove izrade.
6. Mogući značajni utjecaji*/ na okoliš, uključujući i zdravlje, kako je definirano u članku 2. stavak 7.
7. Mjere za sprječavanje, smanjenje ili ublažavanje svih značajnih nepovoljnih utjecaja na okoliš, uključujući i zdravlje, koji mogu proizaći iz provedbe plana ili programa.
8. Pregled razloga za odabir alternativa o kojima je riječ i opis kako je izvršena procjena, uključujući teškoće na koje se naišlo pri pružanju informacija koje je trebalo uključiti, kao što su tehnički nedostaci ili nedostatak znanja.
9. Mjere predviđene za praćenje utjecaja provedbe plana ili programa na okoliš, uključujući i zdravlje.
10. Mogući značajni prekogranični utjecaji na okoliš, uključujući i zdravlje.
11. Ne-tehnički sažetak pruženih informacija.

*/ Ovi utjecaji trebali bi obuhvatiti sekundarne, kumulativne, sinergijske, kratkoročne, srednjoročne, dugoročne, trajne i privremene, pozitivne i negativne utjecaje.

Dodatak V.

Informacije navedene u članku 8. stavku 5.

1. Predloženi plan ili program i njegova priroda.
2. Tijelo vlasti nadležno za njegovo donošenje.
3. Planirani postupak koji obuhvaća:
 - (a) početak postupka,
 - (b) mogućnosti sudjelovanja javnosti,
 - (c) vrijeme i mjesto svake predviđene javne rasprave,
 - (d) tijelo vlasti od kojeg se može dobiti svaka odgovarajuća informacija i kod kojeg je odgovarajuća informacija položena radi ispitivanja od strane javnosti,
 - (e) tijelo vlasti kojem se mogu uputiti primjedbe ili pitanja i rok za upućivanje primjedbi i pitanja, i
 - (f) koja informacija o okolišu, uključujući i zdravlje, važna za predloženi plan ili program je na raspolaganju.
4. Da li je vjerojatno da će plan ili program biti podvrgnut postupku prekogranične procjene.

**PROTOCOL ON STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT
TO THE CONVENTION ON ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT
IN A TRANSBOUNDARY CONTEXT**

The Parties to this Protocol,

Recognizing the importance of integrating environmental, including health, considerations into the preparation and adoption of plans and programmes and, to the extent appropriate, policies and legislation,

Committing themselves to promoting sustainable development and therefore basing themselves on the conclusions of the United Nations Conference on Environment and Development (Rio de Janeiro, Brazil, 1992), in particular principles 4 and 10 of the Rio Declaration on Environment and Development and Agenda 21, as well as the outcome of the third Ministerial Conference on Environment and Health (London, 1999) and the World Summit on Sustainable Development (Johannesburg, South Africa, 2002),

Bearing in mind the Convention on Environmental Impact Assessment in a transboundary Context, done at Espoo, Finland, on 25 February 1991, and decision II/9 of its Parties at Sofia on 26 and 27 February 2001, in which it was decided to prepare a legally binding protocol on strategic environmental assessment,

Recognizing that strategic environmental assessment should have an important role in the preparation and adoption of plans, programmes, and, to the extent appropriate, policies and legislation, and that the wider application of the principles of environmental impact assessment to plans, programmes, policies and legislation will further strengthen the systematic analysis of their significant environmental effects,

Acknowledging the Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters, done at Aarhus, Denmark, on 25 June 1998, and taking note of the relevant paragraphs of the Lucca Declaration, adopted at the first meeting of its Parties,

Conscious, therefore, of the importance of providing for public participation in strategic environmental assessment,

Acknowledging the benefits to the health and wellbeing of present and future generations that will follow if the need to protect and improve people's health is taken into account as an integral part of strategic environmental assessment, and recognizing the work led by the World Health Organization in this respect,

Mindful of the need for and importance of enhancing international cooperation in assessing the transboundary environmental, including health, effects of proposed plans and programmes, and, to the extent appropriate, policies and legislation,

Have agreed as follows:

Article 1

OBJECTIVE

The objective of this Protocol is to provide for a high level of protection of the environment, including health, by:

- (a) Ensuring that environmental, including health, considerations are thoroughly taken into account in the development of plans and programmes;
- (b) Contributing to the consideration of environmental, including health, concerns in the preparation of policies and legislation;
- (c) Establishing clear, transparent and effective procedures for strategic environmental assessment;
- (d) Providing for public participation in strategic environmental assessment; and
- (e) Integrating by these means environmental, including health, concerns into measures and instruments designed to further sustainable development.

Article 2

DEFINITIONS

For the purposes of this Protocol,

1. “Convention” means the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context.
2. “Party” means, unless the text indicates otherwise, a Contracting Party to this Protocol.
3. “Party of origin” means a Party or Parties to this Protocol within whose jurisdiction the preparation of a plan or programme is envisaged.
4. “Affected Party” means a Party or Parties to this Protocol likely to be affected by the transboundary environmental, including health, effects of a plan or programme.
5. “Plans and programmes” means plans and programmes and any modifications to them that are:
 - (a) Required by legislative, regulatory or administrative provisions; and
 - (b) Subject to preparation and/or adoption by an authority or prepared by an authority for adoption, through a formal procedure, by a parliament or a government.
6. “Strategic environmental assessment” means the evaluation of the likely environmental, including health, effects, which comprises the determination of the scope of an environmental report and its preparation, the carrying out of public participation and consultations, and the taking into account of the environmental report and the results of the public participation and consultations in a plan or programme.
7. “Environmental, including health, effect” means any effect on the environment, including human health, flora, fauna, biodiversity, soil, climate, air, water, landscape, natural sites, material assets, cultural heritage and the interaction among these factors.
8. “The public” means one or more natural or legal persons and, in accordance with national legislation or practice, their associations, organizations or groups.

Article 3

GENERAL PROVISIONS

1. Each Party shall take the necessary legislative, regulatory and other appropriate measures to implement the provisions of this Protocol within a clear, transparent framework.
2. Each Party shall endeavour to ensure that officials and authorities assist and provide guidance to the public in matters covered by this Protocol.
3. Each Party shall provide for appropriate recognition of and support to associations, organizations or groups promoting environmental, including health, protection in the context of this Protocol.
4. The provisions of this Protocol shall not affect the right of a Party to maintain or introduce additional measures in relation to issues covered by this Protocol.
5. Each Party shall promote the objectives of this Protocol in relevant international decision-making processes and within the framework of relevant international organizations.
6. Each Party shall ensure that persons exercising their rights in conformity with the provisions of this Protocol shall not be penalized, persecuted or harassed in any way for their involvement. This provision shall not affect the powers of national courts to award reasonable costs in judicial proceedings.
7. Within the scope of the relevant provisions of this Protocol, the public shall be able to exercise its rights without discrimination as to citizenship, nationality or domicile and, in the

case of a legal person, without discrimination as to where it has its registered seat or an effective centre of its activities.

Article 4

FIELD OF APPLICATION CONCERNING PLANS AND PROGRAMMES

1. Each Party shall ensure that a strategic environmental assessment is carried out for plans and programmes referred to in paragraphs 2, 3 and 4 which are likely to have significant environmental, including health, effects.
2. A strategic environmental assessment shall be carried out for plans and programmes which are prepared for agriculture, forestry, fisheries, energy, industry including mining, transport, regional development, waste management, water management, telecommunications, tourism, town and country planning or land use, and which set the framework for future development consent for projects listed in annex I and any other project listed in annex II that requires an environmental impact assessment under national legislation.
3. For plans and programmes other than those subject to paragraph 2 which set the framework for future development consent of projects, a strategic environmental assessment shall be carried out where a Party so determines according to article 5, paragraph 1.
4. For plans and programmes referred to in paragraph 2 which determine the use of small areas at local level and for minor modifications to plans and programmes referred to in paragraph 2, a strategic environmental assessment shall be carried out only where a Party so determines according to article 5, paragraph 1.
5. The following plans and programmes are not subject to this Protocol:
 - (a) Plans and programmes whose sole purpose is to serve national defence or civil emergencies;
 - (b) Financial or budget plans and programmes.

Article 5

SCREENING

1. Each Party shall determine whether plans and programmes referred to in article 4, paragraphs 3 and 4, are likely to have significant environmental, including health, effects either through a case-by-case examination or by specifying types of plans and programmes or by combining both approaches. For this purpose each Party shall in all cases take into account the criteria set out in annex III.
2. Each Party shall ensure that the environmental and health authorities referred to in article 9, paragraph 1, are consulted when applying the procedures referred to in paragraph 1 above.
3. To the extent appropriate, each Party shall endeavour to provide opportunities for the participation of the public concerned in the screening of plans and programmes under this article.
4. Each Party shall ensure timely public availability of the conclusions pursuant to paragraph 1, including the reasons for not requiring a strategic environmental assessment, whether by public notices or by other appropriate means, such as electronic media.

Article 6
SCOPING

1. Each Party shall establish arrangements for the determination of the relevant information to be included in the environmental report in accordance with article 7, paragraph 2.
2. Each Party shall ensure that the environmental and health authorities referred to in article 9, paragraph 1, are consulted when determining the relevant information to be included in the environmental report.
3. To the extent appropriate, each Party shall endeavour to provide opportunities for the participation of the public concerned when determining the relevant information to be included in the environmental report.

Article 7
ENVIRONMENTAL REPORT

1. For plans and programmes subject to strategic environmental assessment, each Party shall ensure that an environmental report is prepared.
2. The environmental report shall, in accordance with the determination under article 6, identify, describe and evaluate the likely significant environmental, including health, effects of implementing the plan or programme and its reasonable alternatives. The report shall contain such information specified in annex IV as may reasonably be required, taking into account:
 - (a) Current knowledge and methods of assessment;
 - (b) The contents and the level of detail of the plan or programme and its stage in the decision-making process;
 - (c) The interests of the public; and
 - (d) The information needs of the decision-making body.
3. Each Party shall ensure that environmental reports are of sufficient quality to meet the requirements of this Protocol.

Article 8
PUBLIC PARTICIPATION

1. Each Party shall ensure early, timely and effective opportunities for public participation, when all options are open, in the strategic environmental assessment of plans and programmes.
2. Each Party, using electronic media or other appropriate means, shall ensure the timely public availability of the draft plan or programme and the environmental report.
3. Each Party shall ensure that the public concerned, including relevant non-governmental organizations, is identified for the purposes of paragraphs 1 and 4.

4. Each Party shall ensure that the public referred to in paragraph 3 has the opportunity to express its opinion on the draft plan or programme and the environmental report within a reasonable time frame.

5. Each Party shall ensure that the detailed arrangements for informing the public and consulting the public concerned are determined and made publicly available. For this purpose, each Party shall take into account to the extent appropriate the elements listed in annex V.

Article 9

CONSULTATION WITH ENVIRONMENTAL AND HEALTH AUTHORITIES

1. Each Party shall designate the authorities to be consulted which, by reason of their specific environmental or health responsibilities, are likely to be concerned by the environmental, including health, effects of the implementation of the plan or programme.

2. The draft plan or programme and the environmental report shall be made available to the authorities referred to in paragraph 1.

3. Each Party shall ensure that the authorities referred to in paragraph 1 are given, in an early, timely and effective manner, the opportunity to express their opinion on the draft plan or programme and the environmental report.

4. Each Party shall determine the detailed arrangements for informing and consulting the environmental and health authorities referred to in paragraph 1.

Article 10

TRANSBOUNDARY CONSULTATIONS

1. Where a Party of origin considers that the implementation of a plan or programme is likely to have significant transboundary environmental, including health, effects or where a Party likely to be significantly affected so requests, the Party of origin shall as early as possible before the adoption of the plan or programme notify the affected Party.

2. This notification shall contain, inter alia:

(a) The draft plan or programme and the environmental report including information on its possible transboundary environmental, including health, effects; and

(b) Information regarding the decision-making procedure, including an indication of a reasonable time schedule for the transmission of comments.

3. The affected Party shall, within the time specified in the notification, indicate to the Party of origin whether it wishes to enter into consultations before the adoption of the plan or programme and, if it so indicates, the Parties concerned shall enter into consultations concerning the likely transboundary environmental, including health, effects of implementing the plan or programme and the measures envisaged to prevent, reduce or mitigate adverse effects.

4. Where such consultations take place, the Parties concerned shall agree on detailed arrangements to ensure that the public concerned and the authorities referred to in article 9, paragraph 1, in the affected Party are informed and given an opportunity to forward their opinion on the draft plan or programme and the environmental report within a reasonable time frame.

Article 11
DECISION

1. Each Party shall ensure that when a plan or programme is adopted due account is taken of:
 - (a) The conclusions of the environmental report;
 - (b) The measures to prevent, reduce or mitigate the adverse effects identified in the environmental report; and
 - (c) The comments received in accordance with articles 8 to 10.
2. Each Party shall ensure that, when a plan or programme is adopted, the public, the authorities referred to in article 9, paragraph 1, and the Parties consulted according to article 10 are informed, and that the plan or programme is made available to them together with a statement summarizing how the environmental, including health, considerations have been integrated into it, how the comments received in accordance with articles 8 to 10 have been taken into account and the reasons for adopting it in the light of the reasonable alternatives considered.

Article 12
MONITORING

1. Each Party shall monitor the significant environmental, including health, effects of the implementation of the plans and programmes, adopted under article 11 in order, inter alia, to identify, at an early stage, unforeseen adverse effects and to be able to undertake appropriate remedial action.
2. The results of the monitoring undertaken shall be made available, in accordance with national legislation, to the authorities referred to in article 9, paragraph 1, and to the public.

Article 13
POLICIES AND LEGISLATION

1. Each Party shall endeavour to ensure that environmental, including health, concerns are considered and integrated to the extent appropriate in the preparation of its proposals for policies and legislation that are likely to have significant effects on the environment, including health.
2. In applying paragraph 1, each Party shall consider the appropriate principles and elements of this Protocol.
3. Each Party shall determine, where appropriate, the practical arrangements for the consideration and integration of environmental, including health, concerns in accordance with paragraph 1, taking into account the need for transparency in decision-making.
4. Each Party shall report to the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol on its application of this article.

Article 14

THE MEETING OF THE PARTIES TO THE CONVENTION
SERVING AS THE MEETING OF THE PARTIES TO THE PROTOCOL

1. The Meeting of the Parties to the Convention shall serve as the Meeting of the Parties to this Protocol. The first meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol shall be convened not later than one year after the date of entry into force of this Protocol, and in conjunction with a meeting of the Parties to the Convention, if a meeting of the latter is scheduled within that period. Subsequent meetings of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol shall be held in conjunction with meetings of the Parties to the Convention, unless otherwise decided by the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol.
2. Parties to the Convention which are not Parties to this Protocol may participate as observers in the proceedings of any session of the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol. When the Meeting of the Parties to the Convention serves as the Meeting of the Parties to this Protocol, decisions under this Protocol shall be taken only by the Parties to this Protocol.
3. When the Meeting of the Parties to the Convention serves as the Meeting of the Parties to this Protocol, any member of the Bureau of the Meeting of the Parties representing a Party to the Convention that is not, at that time, a Party to this Protocol shall be replaced by another member to be elected by and from amongst the Parties to this Protocol.
4. The Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol shall keep under regular review the implementation of this Protocol and, for this purpose, shall:
 - (a) Review policies for and methodological approaches to strategic environmental assessment with a view to further improving the procedures provided for under this Protocol;
 - (b) Exchange information regarding experience gained in strategic environmental assessment and in the implementation of this Protocol;
 - (c) Seek, where appropriate, the services and cooperation of competent bodies having expertise pertinent to the achievement of the purposes of this Protocol;
 - (d) Establish such subsidiary bodies as it considers necessary for the implementation of this Protocol;
 - (e) Where necessary, consider and adopt proposals for amendments to this Protocol; and
 - (f) Consider and undertake any additional action, including action to be carried out jointly under this Protocol and the Convention, that may be required for the achievement of the purposes of this Protocol.
5. The rules of procedure of the Meeting of the Parties to the Convention shall be applied *mutatis mutandis* under this Protocol, except as may otherwise be decided by consensus by the Meeting of the Parties serving as the Meeting of the Parties to this Protocol.
6. At its first meeting, the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol shall consider and adopt the modalities for applying the procedure for the review of compliance with the Convention to this Protocol.
7. Each Party shall, at intervals to be determined by the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to this Protocol, report to the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to the Protocol on measures that it has taken to implement the Protocol.

Article 15
RELATIONSHIP TO OTHER INTERNATIONAL
AGREEMENTS

The relevant provisions of this Protocol shall apply without prejudice to the UNECE Conventions on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context and on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters.

Article 16
RIGHT TO VOTE

1. Except as provided for in paragraph 2 below, each Party to this Protocol shall have one vote.
2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States which are Parties to this Protocol. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs, and vice versa.

Article 17
SECRETARIAT

The secretariat established by article 13 of the Convention shall serve as the secretariat of this Protocol and article 13, paragraphs (a) to (c), of the Convention on the functions of the secretariat shall apply *mutatis mutandis* to this Protocol.

Article 18
ANNEXES

The annexes to this Protocol shall constitute an integral part thereof.

Article 19
AMENDMENTS TO THE PROTOCOL

1. Any Party may propose amendments to this Protocol.
2. Subject to paragraph 3, the procedure for proposing, adopting and the entry into force of amendments to the Convention laid down in paragraphs 2 to 5 of article 14 of the Convention shall apply, *mutatis mutandis*, to amendments to this Protocol.
3. For the purpose of this Protocol, the three fourths of the Parties required for an amendment to enter into force for Parties having ratified, approved or accepted it, shall be calculated on the basis of the number of Parties at the time of the adoption of the amendment.

Article 20

SETTLEMENT OF DISPUTES

The provisions on the settlement of disputes of article 15 of the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Protocol.

Article 21

SIGNATURE

This Protocol shall be open for signature at Kiev (Ukraine) from 21 to 23 May 2003 and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 31 December 2003, by States members of the Economic Commission for Europe as well as States having consultative status with the Economic Commission for Europe pursuant to paragraphs 8 and 11 of Economic and Social Council resolution 36 (IV) of 28 March 1947, and by regional economic integration organizations constituted by sovereign States members of the Economic Commission for Europe to which their member States have transferred competence over matters governed by this Protocol, including the competence to enter into treaties in respect of these matters.

Article 22

DEPOSITARY

The Secretary-General of the United Nations shall act as the Depositary of this Protocol.

Article 23

RATIFICATION, ACCEPTANCE, APPROVAL AND ACCESSION

1. This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by signatory States and regional economic integration organizations referred to in article 21.
2. This Protocol shall be open for accession as from 1 January 2004 by the States and regional economic integration organizations referred to in article 21.
3. Any other State, not referred to in paragraph 2 above, that is a Member of the United Nations may accede to the Protocol upon approval by the Meeting of the Parties to the Convention serving as the Meeting of the Parties to the Protocol.
4. Any regional economic integration organization referred to in article 21 which becomes a Party to this Protocol without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Protocol. If one or more of such an organization's member States is a Party to this Protocol, the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Protocol. In such cases, the organization and its member States shall not be entitled to exercise rights under this Protocol concurrently.
5. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, the regional economic integration organizations referred to in article 21 shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Protocol. These organizations shall also inform the Depositary of any relevant modification to the extent of their competence.

Article 24

ENTRY INTO FORCE

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession.
2. For the purposes of paragraph 1 above, any instrument deposited by a regional economic integration organization referred to in article 21 shall not be counted as additional to those deposited by States members of such an organization.
3. For each State or regional economic integration organization referred to in article 21 which ratifies, accepts or approves this Protocol or accedes thereto after the deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit by such State or organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.
4. This Protocol shall apply to plans, programmes, policies and legislation for which the first formal preparatory act is subsequent to the date on which this Protocol enters into force. Where the Party under whose jurisdiction the preparation of a plan, programme, policy or legislation is envisaged is one for which paragraph 3 applies, this Protocol shall apply to plans, programmes, policies and legislation for which the first formal preparatory act is subsequent to the date on which this Protocol comes into force for that Party.

Article 25

WITHDRAWAL

At any time after four years from the date on which this Protocol has come into force with respect to a Party, that Party may withdraw from the Protocol by giving written notification to the Depositary. Any such withdrawal shall take effect on the ninetieth day after the date of its receipt by the Depositary. Any such withdrawal shall not affect the application of articles 5 to 9, 11 and 13 with respect to a strategic environmental assessment under this Protocol which has already been started, or the application of article 10 with respect to a notification or request which has already been made, before such withdrawal takes effect.

Article 26

AUTHENTIC TEXTS

The original of this Protocol, of which the English, French and Russian texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Protocol.

DONE at Kiev (Ukraine), this twenty-first day of May, two thousand and three.

ANNEXES

ANNEX I

List of projects as referred to in article 4, paragraph 2

1. Crude oil refineries (excluding undertakings manufacturing only lubricants from crude oil) and installations for the gasification and liquefaction of 500 metric tons or more of coal or bituminous shale per day.
2. Thermal power stations and other combustion installations with a heat output of 300 megawatts or more and nuclear power stations and other nuclear reactors (except research installations for the production and conversion of fissionable and fertile materials, whose maximum power does not exceed 1 kilowatt continuous thermal load).
3. Installations solely designed for the production or enrichment of nuclear fuels, for the reprocessing of irradiated nuclear fuels or for the storage, disposal and processing of radioactive waste.
4. Major installations for the initial smelting of cast-iron and steel and for the production of non-ferrous metals.
5. Installations for the extraction of asbestos and for the processing and transformation of asbestos and products containing asbestos: for asbestos-cement products, with an annual production of more than 20,000 metric tons of finished product; for friction material, with an annual production of more than 50 metric tons of finished product; and for other asbestos utilization of more than 200 metric tons per year.
6. Integrated chemical installations.
7. Construction of motorways, express roads^{*} / and lines for long-distance railway traffic and of airports^{**} / with a basic runway length of 2,100 metres or more.
8. Large-diameter oil and gas pipelines.
9. Trading ports and also inland waterways and ports for inland-waterway traffic which permit the passage of vessels of over 1,350 metric tons.

*/ For the purposes of this Protocol:

- "Motorway" means a road specially designed and built for motor traffic, which does not serve properties bordering on it, and which:

(a) Is provided, except at special points or temporarily, with separate carriageways for the two directions of traffic, separated from each other by a dividing strip not intended for traffic or, exceptionally, by other means;

(b) Does not cross at level with any road, railway or tramway track, or footpath; and

(c) Is specially sign posted as a motorway.

- "Express road" means a road reserved for motor traffic accessible only from interchanges or controlled junctions and on which, in particular, stopping and parking are prohibited on the running carriageway(s).

**/ For the purposes of this Protocol, "airport" means an airport which complies with the definition in the 1944 Chicago Convention setting up the International Civil Aviation Organization (annex 14).

10. Waste-disposal installations for the incineration, chemical treatment or landfill of toxic and dangerous wastes.
11. Large dams and reservoirs.
12. Groundwater abstraction activities in cases where the annual volume of water to be abstracted amounts to 10 million cubic metres or more.
13. Pulp and paper manufacturing of 200 air-dried metric tons or more per day.
14. Major mining, on-site extraction and processing of metal ores or coal.
15. Offshore hydrocarbon production.
16. Major storage facilities for petroleum, petrochemical and chemical products.
17. Deforestation of large areas.

ANNEX II

Any other projects referred to in article 4, paragraph 2

1. Projects for the restructuring of rural land holdings.
2. Projects for the use of uncultivated land or seminatural areas for intensive agricultural purposes.
3. Water management projects for agriculture, including irrigation and land drainage projects.
4. Intensive livestock installations (including poultry).
5. Initial afforestation and deforestation for the purposes of conversion to another type of land use.
6. Intensive fish farming.
7. Nuclear power stations and other nuclear reactors^{*}/ including the dismantling or decommissioning of such power stations or reactors (except research installations for the production and conversion of fissionable and fertile materials whose maximum power does not exceed 1 kilowatt continuous thermal load), as far as not included in annex I.
8. Construction of overhead electrical power lines with a voltage of 220 kilovolts or more and a length of 15 kilometres or more and other projects for the transmission of electrical energy by overhead cables.
9. Industrial installations for the production of electricity, steam and hot water.
10. Industrial installations for carrying gas, steam and hot water.
11. Surface storage of fossil fuels and natural gas.
12. Underground storage of combustible gases.
13. Industrial briquetting of coal and lignite.

^{*}/ For the purposes of this Protocol, nuclear power stations and other nuclear reactors cease to be such an installation when all nuclear fuel and other radioactively contaminated elements have been removed permanently from the installation site.

14. Installations for hydroelectric energy production.
15. Installations for the harnessing of wind power for energy production (wind farms).
16. Installations, as far as not included in annex I, designed:
 - For the production or enrichment of nuclear fuel;
 - For the processing of irradiated nuclear fuel;
 - For the final disposal of irradiated nuclear fuel;
 - Solely for the final disposal of radioactive waste;
 - Solely for the storage (planned for more than 10 years) of irradiated nuclear fuels in a different site than the production site; or
 - For the processing and storage of radioactive waste.
17. Quarries, open cast mining and peat extraction, as far as not included in annex I.
18. Underground mining, as far as not included in annex I.
19. Extraction of minerals by marine or fluvial dredging.
20. Deep drillings (in particular geothermal drilling, drilling for the storage of nuclear waste material, drilling for water supplies), with the exception of drillings for investigating the stability of the soil.
21. Surface industrial installations for the extraction of coal, petroleum, natural gas and ores, as well as bituminous shale.
22. Integrated works for the initial smelting of cast iron and steel, as far as not included in annex I.
23. Installations for the production of pig iron or steel (primary or secondary fusion) including continuous casting.
24. Installations for the processing of ferrous metals (hotrolling mills, smitheries with hammers, application of protective fused metal coats).
25. Ferrous metal foundries.
26. Installations for the production of non-ferrous crude metals from ore, concentrates or secondary raw materials by metallurgical, chemical or electrolytic processes, as far as not included in annex I.
27. Installations for the smelting, including the alloyage, of non-ferrous metals excluding precious metals, including recovered products (refining, foundry casting, etc.), as far as not included in annex I.
28. Installations for surface treatment of metals and plastic materials using an electrolytic or chemical process.
29. Manufacture and assembly of motor vehicles and manufacture of motor-vehicle engines.
30. Shipyards.
31. Installations for the construction and repair of aircraft.
32. Manufacture of railway equipment.
33. Swaging by explosives.
34. Installations for the roasting and sintering of metallic ores.
35. Coke ovens (dry coal distillation).
36. Installations for the manufacture of cement.
37. Installations for the manufacture of glass including glass fibre.

38. Installations for smelting mineral substances including the production of mineral fibres.
39. Manufacture of ceramic products by burning, in particular roofing tiles, bricks, refractory bricks, tiles, stoneware or porcelain.
40. Installations for the production of chemicals or treatment of intermediate products, as far as not included in annex I.
41. Production of pesticides and pharmaceutical products, paint and varnishes, elastomers and peroxides.
42. Installations for the storage of petroleum, petrochemical, or chemical products, as far as not included in annex I.
43. Manufacture of vegetable and animal oils and fats.
44. Packing and canning of animal and vegetable products.
45. Manufacture of dairy products.
46. Brewing and malting.
47. Confectionery and syrup manufacture.
48. Installations for the slaughter of animals.
49. Industrial starch manufacturing installations.
50. Fish-meal and fish-oil factories.
51. Sugar factories.
52. Industrial plants for the production of pulp, paper and board, as far as not included in annex I.
53. Plants for the pre treatment or dyeing of fibres or textiles.
54. Plants for the tanning of hides and skins.
55. Cellulose-processing and production installations.
56. Manufacture and treatment of elastomer-based products.
57. Installations for the manufacture of artificial mineral fibres.
58. Installations for the recovery or destruction of explosive substances.
59. Installations for the production of asbestos and the manufacture of asbestos products, as far as not included in annex I.
60. Knackers' yards.
61. Test benches for engines, turbines or reactors.
62. Permanent racing and test tracks for motorized vehicles.
63. Pipelines for transport of gas or oil, as far as not included in annex I.
64. Pipelines for transport of chemicals with a diameter of more than 800 mm and a length of more than 40 km.
65. Construction of railways and intermodal transshipment facilities, and of intermodal terminals, as far as not included in annex I.
66. Construction of tramways, elevated and underground railways, suspended lines or similar lines of a particular type used exclusively or mainly for passenger transport.
67. Construction of roads, including realignment and/or widening of any existing road, as far as not included in annex I.
68. Construction of harbours and port installations, including fishing harbours, as far as not included in annex I.

69. Construction of inland waterways and ports for inland-waterway traffic, as far as not included in annex I.
70. Trading ports, piers for loading and unloading connected to land and outside ports, as far as not included in annex I.
71. Canalization and flood-relief works.
72. Construction of airports** / and airfields, as far as not included in annex I.
73. Waste-disposal installations (including landfill), as far as not included in annex I.
74. Installations for the incineration or chemical treatment of non-hazardous waste.
75. Storage of scrap iron, including scrap vehicles.
76. Sludge deposition sites.
77. Groundwater abstraction or artificial groundwater recharge, as far as not included in annex I.
78. Works for the transfer of water resources between river basins.
79. Waste-water treatment plants.
80. Dams and other installations designed for the holding back or for the long-term or permanent storage of water, as far as not included in annex I.
81. Coastal work to combat erosion and maritime works capable of altering the coast through the construction, for example, of dykes, moles, jetties and other sea defence works, excluding the maintenance and reconstruction of such works.
82. Installations of long-distance aqueducts.
83. Ski runs, ski lifts and cable cars and associated developments.
84. Marinas.
85. Holiday villages and hotel complexes outside urban areas and associated developments.
86. Permanent campsites and caravan sites.
87. Theme parks.
88. Industrial estate development projects.
89. Urban development projects, including the construction of shopping centres and car parks.
90. Reclamation of land from the sea.

ANNEX III

Criteria for determining of the likely significant environmental, including health, effects referred to in article 5, paragraph 1

**/ For the purposes of this Protocol, “airport” means an airport which complies with the definition in the 1944 Chicago Convention setting up the International Civil Aviation Organization (annex 14).

1. The relevance of the plan or programme to the integration of environmental, including health, considerations in particular with a view to promoting sustainable development.
2. The degree to which the plan or programme sets a framework for projects and other activities, either with regard to location, nature, size and operating conditions or by allocating resources.
3. The degree to which the plan or programme influences other plans and programmes including those in a hierarchy.
4. Environmental, including health, problems relevant to the plan or programme.
5. The nature of the environmental, including health, effects such as probability, duration, frequency, reversibility, magnitude and extent (such as geographical area or size of population likely to be affected).
6. The risks to the environment, including health.
7. The transboundary nature of effects.
8. The degree to which the plan or programme will affect valuable or vulnerable areas including landscapes with a recognized national or international protection status.

ANNEX IV

Information referred to in article 7, paragraph 2

1. The contents and the main objectives of the plan or programme and its link with other plans or programmes.
2. The relevant aspects of the current state of the environment, including health, and the likely evolution thereof should the plan or programme not be implemented.
3. The characteristics of the environment, including health, in areas likely to be significantly affected.
4. The environmental, including health, problems which are relevant to the plan or programme.
5. The environmental, including health, objectives established at international, national and other levels which are relevant to the plan or programme, and the ways in which these objectives and other environmental, including health, considerations have been taken into account during its preparation.
6. The likely significant environmental, including health, effects^{*/} as defined in article 2, paragraph 7.
7. Measures to prevent, reduce or mitigate any significant adverse effects on the environment, including health, which may result from the implementation of the plan or programme.

^{*/} These effects should include secondary, cumulative, synergistic, short-, medium- and long-term, permanent and temporary, positive and negative effects.

8. An outline of the reasons for selecting the alternatives dealt with and a description of how the assessment was undertaken including difficulties encountered in providing the information to be included such as technical deficiencies or lack of knowledge.
9. Measures envisaged for monitoring environmental, including health, effects of the implementation of the plan or programme.
10. The likely significant transboundary environmental, including health, effects.
11. A non-technical summary of the information provided.

ANNEX V

Information referred to in article 8, paragraph 5

1. The proposed plan or programme and its nature.
2. The authority responsible for its adoption.
3. The envisaged procedure, including:
 - (a) The commencement of the procedure;
 - (b) The opportunities for the public to participate;
 - (c) The time and venue of any envisaged public hearing;
 - (d) The authority from which relevant information can be obtained and where the relevant information has been deposited for examination by the public;
 - (e) The authority to which comments or questions can be submitted and the time schedule for the transmittal of comments or questions; and
 - (f) What environmental, including health, information relevant to the proposed plan or programme is available.
4. Whether the plan or programme is likely to be subject to a transboundary assessment procedure.

Članak 3.

Provedba ovog Zakona u djelokrugu je središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove zaštite okoliša te ostalih središnjih tijela državne uprave i tijela regionalne (područne) samouprave nadležnih za donošenje planova i programa za koje je ovim Protokolom propisana obveza provedbe strateške procjene okoliša.

Članak 4.

Na dan stupanja na snagu ovog Zakona, Protokol iz članka 1. ovoga Zakona nije na snazi u odnosu na Republiku Hrvatsku te će se podaci o njegovom stupanju na snagu objaviti naknadno u skladu s odredbom članka 30. stavka 3. Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora.

Članak 5.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa:
Zagreb,

HRVATSKI SABOR

Predsjednik
Hrvatskog sabora
Luka Bebić, v.r.

Obrazloženje

Uz članak 1.

Ovim člankom Zakona o potvrđivanju Protokola o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica sastavljen u Kijevu (Ukrajina) 21. svibnja 2003. godine u izvorniku na engleskom, francuskom i ruskom jeziku, a koji je Republika Hrvatska potpisala 23. svibnja 2003. godine, odnosno iskazuje se formalni pristanak Republike Hrvatske da bude vezana Protokolom, na temelju čega će ovaj pristanak biti iskazan na međunarodnoj razini.

Uz članak 2.

U ovom članku Zakona o potvrđivanju sadržan je tekst Protokola o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica u izvorniku na engleskom jeziku i u prijevodu na hrvatski jezik.

Uz članak 3.

Ovim člankom Zakona o potvrđivanju utvrđuje se da je provedba Zakona o potvrđivanju Protokola o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica u djelokrugu središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove zaštite okoliša te ostalih središnjih tijela državne uprave i tijela regionalne (područne) samouprave nadležnih za donošenje planova i programa za koje je ovim Protokolom propisana obveza provedbe strateške procjene okoliša.

Uz članak 4.

Ovim člankom Zakona o potvrđivanju utvrđuje se da na dan stupanja ovoga Zakona na snagu Protokol o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica nije na snazi u odnosu na Republiku Hrvatsku, te će se podaci o njegovom stupanju na snagu objaviti naknadno u skladu s člankom 30. stavkom 3. Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora.

Uz članak 5.

Ovim člankom Zakona o potvrđivanju utvrđuje se da ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.